

Áigi boahkuhit ođđa influensa A(H1N1) vuostá

– Jearaldagat ja vástádušat pandemijaboahkuheami birra

Dáid beivviid álgá boahkuheapmi ođđa influensa A(H1N1) vuostá, maiddá gohčoduvvon spiidnegolgodávdan. Suohkanat organiserejit boahkuheami ja addet dieđuid olbmuid báikkálaččat.

Eurohpálaš ja Norgga dálkkaseiseválddit leat dohkkehan Pandemrix boahkuheami. Dán diehtujuohkinreivves oaččut vástádušaid muhtun guovddáš jearaldagaide boahkuheami birra, gii oažžu boahkuhanfálaldaga ovddemus ja manne olbmot ávžžuhuvvojit boahkuhit iežaset.

Eambo dieđuid ođđa influensa A(H1N1) birra gávnnat dearvvašvuodaeseválddiid neahttasiiddus www.pandemi.no. Sáhtát maiddá ringet dearvvašvuodaeseválddiid pandemijatelefovdnii 815 55 015.

Manne galgá boahkuhit ođđa influensa A(H1N1) vuostá?

Boahkuheapmi lea buoremus suodjaleapmi ođđa influensa A(H1N1) vuostá, maiddá gohčoduvvon spiidnegolgodávdan. Eatnasiidda ii čuoze golgodávda nu garrasit, muhto muhtumat fas šaddet duohta buohccit. Dearvvašvuodaeseválddit ávžžuhit olbmuid boahkuhit iežaset vai eai buohccá influenssain ja vai eastadit komplikašuvnnaid ja jápmima. Jus boahkuhit iežat, de leat mielde hehtteme dávdda njoammumis bearašlahtuide ja eará lagasolbmuid. Visot boahkuheapmi Norggas lea eaktodáhtolaš.

Geat ožžot boahkuhanfálaldaga ovddemus?

Leat olbmot geain lea erenoamáš várra oažžut komplikašuvnnaid ja dearvvašvuodabargit geat ožžot boahkuhanfálaldaga ovddemus. Go dát joavkkut leat boahkuhuvvon, de fállujuvvo olles álbmogii. Sii geat ávžžuhuvvojit boahkuhit iežaset leat:

- Áhpehis nissonolbmot nuppi ja goalmát trimesteris (maŋnel 12. áhpehisvuodavahkku). Áhpehis nissonolbmot vuosttaš trimesteris geain lea lassivárre duođalaš buozanvuhtii sáhttet boahkuhuvvot dárkilet árvoštallama mielde.
- Rávisolbmot ja mánat 6-mánu agis geain leat čuovvovaš vigit:
 - bastevaš geahpesdávddat, erenoamážit olbmot geain lea hedjonan geahpeskapasitehta
 - bastevaš váibmo-/varrasuotnadávddat, erenoamážit olbmot geain lea duođalaš váibmovihki.

- vuoliduvvon infekšuvdnasuodjaleapmi, beroškeahttá sivas
- Diabetes 1 dahje 2
- Bistevaš monnemušvihki
- Bistevaš vuoivvasvihki
- Bistevaš, nevrologalaš dávda dahje vihki
- Olbmot geat leat várálaš buoiddit.

Jus ovdal juo lea buohcan influenssain, dárbbáša go de boahkuhit?

Jus ovdal lea buohcan influenssain, de lea dábálaččat suodjaluvvon dan seamma influenssa vuostá. Olbmuide geat eai riehta dieđe leat go sii buohcan ođđa influensavirusiin, lea sihkkareamos boahkuhit. Olbmot geat leat ožžon laboratoriaduođaštusa ahte sis lea leamaš influenza A(H1N1), eai dárbbáš boahkuvvot. Ii leat várálaš boahkuhit iežas vaikko lea ge ovdal leamaš ođđa influenza.

Movt lea pandemijaboahkuheapmi ráhkaduvvon?

Pandemrix lea ráhkaduvvon árbevirolaš vugiin dan bokte ahte leat šaddadan virusa monis. Boahkuheapmi váldá vuodu osiin ođđa influensavirusis A(H1N1) ii ge dat sisttisoala ealli virusa. Danne ii mielddisbuvtte influensabuožanvuoda.

Lea go pandemijaboahkuheapmi eahpevárálaš?

Pandemrix lea dohkkehuvvon olles Eurohpás, maiddái Norgga dálkkaseiseválddiid bealis. Dákkár dohkkeheapmi addo dárkilis árvvoštallamiid vuodul mas leat guorahallan boahkuheapmi ávkki ja sihkarvuoda.

Buot dálkasiin sáhttet leat lassiváikkuhusat. Pandemrix sáhtta mielddisbuktit garraset reakšuvnnaid go dábálaš influensaboahkuheapmi, nu go bákčasa ja bohtaneami boahkuhansajis. Eará dábálaš lassiváikkuhusat nu go oaivebávččas, váibbasvuohhta ja feber sáhttet maid bohciidit dávjjibut.

Go boahkuheapmi lea ráhkaduvvon monis, de fertejit olbmot geain lea duođalaš monneallergiija leat várrogasat.

Vejolaš lassiváikkuhusat mat eai bohciit nu dávjá, fuomášuvvojit dušše dábálaš geavahemiin stuorát álbmotjoavkkuid gaskkas, ja lea ásahuvvon viiddis našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš vuogádat mii galgá dáid dustet.

Leat go boahkuheamis liigeávdnasat?

Go boahkuheapmi lea láse siste mas leat mángga dosa, de dat sisttisoallá

konserverenávdnasa tiomersal, mii lea eallisilbagaskaoapmi mii goddá bakteraid. Dát lea dárbbášlaš hehtten dihte baktearašaddama manjel go láse lea rahppon. Leat čađahuvvon dárkilis guorahallamat stuorát álbmotjoavkkuid gaskkas mas tiomersal lea leamaš boahkuhanlasáhussan. Dát guorahallamat eai leat duođaštan ahte tiomersal-geavaheapmi boahkuheamis mielddisbuktá várálašvuodaid dearvvašvuoda ektui.

Boahkuheami sisttisoallá maiddái oljoseaguhusa mas lea earret eará *skvalen* (lunddolaš olju mii gávdno buot šattuain ja elliin) ja E-vitamiidna. Dát oljoseaguhus lasihuvvo nannen dihte rupmaša immunsuodjalusa boahkuheami oktavuodas.

Dárbbášan go boahkuheami sihke dábálaš influenza ja ođđa influenza A(H1N1) vuostá?

Pandemiijaboahkuheapmi ja boahkuheapmi dábálaš influenza vuostá suodjalit goabbatlágán virusiid vuostá. Danne ávžžuhuvvojit muhtumat boahkuhit goappašat virusiid vuostá. Dáid boahkuhemiid sáhtta bidjat oktanis, goappáge gihtii.

Man olu máksá boahkuheapmi?

Boahkuhanhaddi rievdda suohkanis suohkani. Dát guoská maiddái mánáide. Iešmáksu ii boađe friddjagoartaortnega vuollái (alitreseptortnet ja iešmáksorádji 1).

Movt čađahuvvo boahkuheapmi?

Váldde oktavuoda dainna suohkaniin gos orut jus háliidat dieđuid das movt boahkuheapmi čađahuvvo. Boahkuheapmi biddjo náluin gihtii. Nu movt dássáži lea čájehuvvon, de lea dárbbášlaš boahkuhit guovtte geardde unnimusat golbma vahkku gaskkain ovdal go lea suodjaluvvon.

Váldde mielde iežat riegádannummara (11 logu) go galggat boahkuhuvvot.

Don fertet vuordit sullii 20 minuhta manjel go boahkuheapmi lea biddjon vai lea sihkar ahte ii bohciit allergijareakšuvdna.